

Poselství Svatého otce Františka k 59. Světovému dni sdělovacích prostředků

Sdílejte pokorně naději, která je ve vašich srdcích (srov. 1 Petr 3,15–16).

Drazí bratři a sestry!

V této době, která se vyznačuje dezinformacemi a polarizací, kdy několik mocenských center ovládá nebývalé množství dat a informací, se na vás obracím s vědomím, jak velice je vaše práce novinářů a komunikátorů potřebná – nyní více než kdy jindy. Potřebujeme vaše odvážné odhodlání postavit do centra komunikace osobní a kolektivní odpovědnost vůči bližním.

Když uvažuji o Jubileu, které letos slavíme, jako o čase milosti v této neklidné době, chtěl bych vás tímto poselstvím vyzvat, abyste se stali hlasateli naděje, a to tak, že začnete obnovou své práce a poslání v duchu evangelia.

Odzbrojit komunikaci

Komunikace dnes příliš často nevzbuzuje naději, ale strach a zoufalství, předsudky a zášť, fanatismus, a dokonce i nenávisť. Příliš často zjednodušuje realitu, aby vyvolala instinktivní reakce; používá slova vyhocená na ostří nože; dokonce si vypomáhá falešnými nebo umně zkreslenými informacemi, aby vyslala zprávy, které mají vyburcovat, provokovat a zraňovat. Již několikrát jsem zdůrazňoval potřebu „odzbrojit“ komunikaci, očistit ji od agresivity. Nikdy se totiž nevyplácí redukovat realitu na slogany. Počínaje televizními *talk show* a konče slovními válkami na sociálních sítích, všichni registrujeme hrozbu, že převládne paradigma konkurence, protikladů, vůle ovládat a vlastnit a manipulovat veřejným míněním.

Existuje také další znepokojivý jev: to, co bychom mohli nazvat „programovaným rozptylováním pozornosti“ prostřednictvím digitálních systémů, které tím, že si nás profilují podle logiky trhu, mění naše vnímání reality. Tak se stává, že jsme často bezmocnými svědky jakési atomizace zájmů, což nakonec podkopává základy našeho bytí jako společenství, naši schopnost spolupracovat pro společné dobro, naslouchat si navzájem a chápat důvody toho druhého. Zdá se tedy, že označit někoho za „nepřítele“, proti němuž se lze verbálně vymezit, je k vlastnímu prosazení nezbytné. A když se nám druhý stane „nepřítelem“, když zatemníme jeho tvář a důstojnost, abychom se mu mohli vysmívat a zesměšňovat ho, ztrácíme i možnost vytvářet naději. Jak nás učil P. Tonino Bello, všechny konflikty „nacházejí své kořeny v tom, že mizí tváře“.¹ Této logice se nemůžeme poddat.

Doufat není ve skutečnosti vůbec snadné. Georges Bernanos řekl, že „doufají jen ti, kdo měli odvahu zbavit se iluzí a lží, v nichž nacházeli jistotu a které falešně považovali za naději. [...] Naděje je riziko, které je třeba podstoupit. Je to riziko všech rizik.“² Naděje je skrytá ctnost, houževnatá a trpělivá. Pro křesťany však naděje není nepovinnou volbou, ale nevyhnutelnou podmínkou. Jak připomněl Benedikt XVI. v encyklice *Spe salvi*, naděje není pasivní optimismus, ale naopak „performativní“ ctnost, která je schopna měnit život: „Kdo má naději, žije odlišně; byl mu dán nový život“ (č. 2).

¹ „La pace come ricerca del volto“, in *Omellie e scritti quaresimali*, („Mír jako hledání tváře“ in *Homilie a postní spisy*), Molfetta 1994, s. 317.

² Georges Bernanos, *La liberté, pour quoi faire?*, Paris 1995, it. překl. *A che serve questa libertà*, in *Lo spirito europeo e il mondo delle macchine*, Milano 1972, s. 255–256.

S pokorou obhájit naději, kterou v sobě máme

V prvním Petrově listu (3,15–16) nacházíme obdivuhodnou syntézu, v níž je naděje dána do souvislosti s křesťanským svědectvím a komunikací: „Mějte v srdci posvátnou úctu ke Kristu jako k Pánu a buďte stále připraveni obhájit se před každým, kdo se vás ptá po důvodech vaší naděje, ale ovšem s jemností a skromností.“ Rád bych se zastavil u tří poselství, která můžeme z těchto slov vyvodit.

„Mějte v srdci posvátnou úctu ke Kristu jako k Pánu“; naděje křesťanů má svou tvář, tvář vzkríšeného Pána. Jeho příslib, že bude stále s námi, nám skrze dar Ducha Svatého umožňuje doufat i proti veškeré naději a vidět skrytou dobrotu, i když se zdá, že je vše ztraceno.

Druhé poselství nás vyzývá, abychom byli připraveni vysvětlit naději, která je v nás. Zajímavé je, že apoštol nás vyzývá, abychom se obhájili „před každým, kdo se nás ptá po důvodech naší naděje“. Křesťané nejsou v první řadě těmi, kdo „mluví“ o Bohu, ale těmi, kdo jsou obrazem krásy jeho lásky a nového způsobu prožívání všeho. Je to žitá láska, která provokuje k otázce a vyžaduje odpověď: Proč tak žijete? Proč jste takoví?

Ve výroku svatého Petra nakonec nacházíme ještě třetí poselství: na tuto otázku je třeba odpovídat „s jemností a skromností“. Komunikace křesťanů – ale řekl bych i komunikace obecně – by měla být protkána jemností a blízkostí; jako rozhovor společníků na cestě. To byla metoda největšího komunikátora všech dob, Ježíše Nazaretského, který na cestě vedl dialog se dvěma emauzskými učedníky a zapaloval jejich srdce tím, jak vykládal události ve světle Písma.

Proto sním o komunikaci, která z nás dokáže učinit společníky na cestě s tolika našimi bratry a sestrami, aby v nich v tak těžkých časech znovu zažehla naději. Komunikaci, která dokáže promlouvat k srdci, vzbuzovat nikoli vášnivé reakce obrany a hněvu, ale postoje otevřenosti a přátelství; která se dokáže zaměřit na krásu a naději i v těch zdánlivě nejzoufalejších situacích; která dokáže vyvolat angažovanost, empatii a zájem o druhé. Takovou komunikaci, která nám pomáhá „uznat důstojnost každé lidské bytosti a společně pečovat o náš společný domov“.³

Sním o komunikaci, která neprodává iluze ani obavy, ale dokáže dávat důvody k naději. Martin Luther King řekl: „Pokud mohu někomu pomoci, když jdu kolem, pokud mohu někoho povzbudit slovem nebo písní... pak můj život nebude marný.“⁴ Abychom toho dosáhli, musíme se léčit z „nemoci“ chtít vyniknout a soustředit se na sebe a vyhýbat se riziku, že budeme mluvit jeden přes druhého. Dobrý komunikátor dbá na to, aby ti, kdo poslouchají, čtou nebo se dívají, mohli být zapojeni, mohli být nablízku, mohli najít to nejlepší ze sebe a vstoupit s těmito postoji do vyprávěných příběhů. Taková komunikace nám pomáhá stávat se „poutníky naděje“, jak uvádí motto Jubilea.

Doufat společně

Naděje je vždy komunitární projekt. Zamysleme se na chvíli nad velikostí poselství tohoto roku milosti: jsme zváni všichni – opravdu všichni! –, abychom začali znovu, abychom dovolili Bohu, aby nás pozvedl, aby nás objal a zahrnul milosrdenstvím. V tom všem se prolíná osobní i komunitární rozměr. Vydáváme se na cestu společně, putujeme s tolika bratry a sestrami a společně procházíme Svatou bránou.

³ František, enc. *Dilexit nos*, č. 217, Karmelitánské nakladatelství, Praha 2025.

⁴ Kázání *The Drum Major Instinct*, 4. února 1968.

Jubileum má mnoho sociálních důsledků. Pomysleme například na zprávu o milosrdenství a naději pro ty, kdo žijí ve vězeních, nebo na výzvu k blízkosti a něžnosti vůči těm, kdo trpí a nacházejí se na okraji.

Jubileum nám připomíná, že ti, kdo se stanou tvůrci pokoje, „budou nazváni Božími syny“ (Mt 5,9). A tak nám otevírá naději, upozorňuje nás na potřebu pozorné, jemné a reflexivní komunikace, schopné ukazovat cesty dialogu. Proto vás povzbuzuji, abyste objevovali a vyprávěli mnohé příběhy dobra ukryté v záhybech zpráv; abyste napodobovali zlatokopy, kteří neúnavně prosívají písek a hledají drobné zlaté zrnko. Je dobré tato semínka naděje nacházet a dávat o nich vědět. Pomáhá to světu, aby byl o něco méně hluchý k volání těch nejmenších, o něco méně lhostejný, o něco méně uzavřený. Buďte vždy schopni nacházet jiskřičky dobra, které nám umožňují doufat. Tato komunikace může pomoci tkát společenství, abychom se cítili méně osamělí, abychom znovu objevili důležitost toho, že kráčíme společně.

Nezapomínat na srdce

Drazí bratři a sestry, tváří v tvář závratným výtvarným technikám vás vyzývám, abyste pečovali o své srdce, tedy o svůj vnitřní život. Co to znamená? Naznačím vám několik cest.

Buďte mírní a nikdy nezapomínejte na tvář druhého; promlouvejte k srdcím žen a mužů, v jejichž službách konáte svou práci.

Nedovoďte, aby se vaše komunikace řídila instinktivními reakcemi. Vždycky zasévejte naději, i když je to těžké, i když to něco stojí, i když se zdá, že to nepřináší ovoce. Snažte se praktikovat komunikaci, která může uzdravovat rány našeho lidství.

Dávejte prostor důvěře srdce, které jako tenká, ale odolná květina nepodléhá ničivým vlivům života, ale rozkvétá a roste na místech nejméně očekávaných: v naději matek, které se každý den modlí, aby se jejich synové vrátili ze zákopů válečného konfliktu; v naději otců, kteří s velkým rizikem a překážkami migrují za lepší budoucností; v naději dětí, které si dokážou hrát, smát se a věřit v život i uprostřed válečných trosk a na nuzných cestách chudinských čtvrtí.

Buďte svědky a podporovateli komunikace bez nepřátelství, pomáhejte šířit kulturu péče, budovat mosty a bořit viditelné i neviditelné zdi naší doby. Vyprávějte příběhy prodchnuté nadějí, berte si k srdci náš společný osud a společně pište příběh naší budoucnosti.

To vše můžete a můžeme dělat s Boží milostí, kterou nám Jubileum pomáhá přijímat v hojnosti. Za to se modlím a žehnám každému z vás a vaší práci.

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 24. ledna 2025, v den památky svatého Františka Saleského

FRANTIŠEK